

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem • Monošter, 25. januarja 2024 • Leto 34, št. 4

stran 2

PRIPOVEJDANJE O TREJ GENERACIJAH V DRŽINI

SKOR FURT JE VÖTER FUDO
stran 3

ČE MAŠ IZ KA, TE JE NEJ TEŽKO KŪJATI
stran 8

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ
stran 9

PRIPOVEJ DANJE O TREJ GENERACIJAH V DRŽINI

»Ti samo dojspišeš, bi pravo Geza. E, če bi tau tak zléka šlau, bi tau Geza sam napravo in bi že davnik bilau napisano. Pa je nej. Un zna, ka bi dojspisano ranč senca tistoga nej bila, ka pa kak un guči. Zatau, ka nika bi gvüšno falilo v napisanom, niške ne vej, ka, nikši takši onej, ka nema nej imena pa nej forme, samo če ga nega, vsi znajo, ka fali. Leko bi zdaj stau modrijašov vküppauzvo, ka bi vsakši od nji svoje pregledavo v Gezana guči – eden bi samo njegvi glas mejro in tüüčo pa takše dele, drugi bi njegve roké med gučom gleda pa štandéro, ka ž njimi dela, tretji bi se ž njegvim tejlom spravlo pa tak tadale – ali gvüšen sem, ka bi s tejm nikam nej prišli, tisti onej bi eške itak nej emo imena.«

Tak je premišlavo prekmurski slovenski pisatelj Štefan Kardoš po tistom, gda si je »na pleča obeso« pisanje najnovejše, 26. knige v zbirki Med Rabov in Mürov, štero ste bralci naši novin dobili kak knjižni dar za lanijski božič. Vküper se leko radüjemo, ka se je pisatelj Kardoš – šteri je za »porabsko« zbirko prva napiso že dve knjigi – podau za tau delo in dojspiso štorije svojoga strica Geza Bačiča. Po večeráj sta dolgo-dugo sejdlja pri svoji »posancaj« (ta naša rejč je starejšoma pivci zrasla trnok k srcej), Geza pa je gučo o svojom dejdeki Petri Kutoši, oči Gezi Bačiči starejšom pa o svoji mlajši lejta. Mali diktafon v čednom telefoni je gordjemau, Geza bači pa je samo pripovejdo in pripovejdo. Njegve štorije so pune znanja o zgodovini in sodački delaj, nej je pa tau njini glaven kinč – liki maudri tanači in navuki. Iz pripovejsti o križevskom dejdeki Petini, šteri se je med prvov svetovnov bojnov z avstro-ogrskov sodačijov bíu v Galiciji, se na priliko ne navčimo samo tau, kak leko sodak v moriji živ ostane, liki tau tó, kak leko človek v najžmetnejši časaj človek ostane. Dosta zvejmo o sodačkom prejdni iz domanje krajine Lajčini Küčani ranč tak, šteroga se je »vsakša krugla ognila« in šteri je rejšo žitek Petra Kutoša.

Venak največ se je Geza spomino na svojoga oč, šteri se je – kak eden spoj krepek mladi moški – v cajtaj prve, kraleske Jugoslavije v rodni prekmurski Križevcaj spoj dosta bíu s padašami. Spoznamo pa leko njegva

lejta pred drugov svetovnov bojnov v Dajčlandi tó, te pa eške cajte, gda so Vaugri nazajvzeli Prekmurje. V pripovejstaj štemo, kak je Geza Bačič starejši vujdavo s šopronskoga lagera in kak je sledik doma za sodake krü peko. Tau pa ranč tak leko spoznamo, kak so se s Slovencami ponašali sodacke Redeče armade.

»Tau tvojo knigo bi zdaj rad Franci Just na svejklost spravo, tau pa v tistoj lejpoj porabskoj domanjoj rejči, štera je skor djenau takša, kak go je tvoj ljubleni stari oča Peter Kutoš gučo,« je pisatelj Štefan Kardoš nagučavo svojoga strica Gezo Bačiča. Za lanijski božič so njegve pripovejsti rejsan vöprišle.

Če rejsan je Geza bači o tom preveč nej sto pripovejdati, ga je sestré sin donk nagučo, aj se malo spomina na svoja lejta v jugoslovanskoj sodačiji (JLA) pa na nekdešnji vküpen rosag Jugoslavijo. Bralci znauvič štemo o tom, kak more vsakši sodak vsikdar gordržati človečnost do prausni lidi. Leko spoznamo, kak se je Geza vsikšo paut pogljio s svojimi kameradi iz balkanski krajini in zakoj so ga cejnili kak dobroga tivariša in dobroga sodaka. (Té tau je venak najžmetnej razméni za porabske bralce, ponüja pa dobro priliko za tau, ka bi malo več zvödali o nekda tretjoj najvejšoj armadi Evrope.)

Nauva kniga Štefana Kardoša pa je nej samo kolekcija anekdot. Pisatelj je tisti, šteri v red postavlja pripovejsti in kak organizator linijo dava drauvnim štorijam. V povezovalni talaj leko štemo o njegvi žmečavaj, gda ga je edna krivica na šauli spoj potrla, večerna pogučavanja s stricom pa za en cajt donk zaženéo oblake znad njegve glavé. Med štenjom leko spoznamo njegva filozofska premišlavanja, sprejavamo pa ga po več držinski potaj tó

(motiv potovanja poznamo že z drugi knjig pisatela).

Kak ste včeni, je ta kniga ranč tak vöprišla v slovenskom knjižnom gezi-ki in našoj domanjoj rejči. Štefan Kardoš je ovado, ka je pripovejst oprvim spiso v svojom križevskom goričkom guči, te pa se »mantrau«, ka bi go obrno v standardni gezik. Sam pa tó

tó prejkpogledno. Štorije, štere je čüu pa doživo, je sprvoga pripovejdo na držinski srečanjaj, eričen pa je grato z dokumentarnim filmom »Stric Geza ide v Zaturce«.

Sestra Geza bačina je mati pisatela, pesnika, urednika in scenarista Štefana Kardoša, šteri je ranč tak doma s Križevcem. V Ljubljani se je vönavčo za profesora slovenske rejči pa sociologa kulture, zdaj vči na Dvojezičnoj srejd-njoj šauli v Lendavi. Svojim dijakom ne dava samo prejk znanje slovensko-ga gezi-ka in literature, liki je motivéra za kreativno nücanje rejči v pisanji, gledališči in filmi tó. Za svojo pedagoško delo je leta 2021 daubo priznanje Slavističnoga društva Slovenije, za knigo Rizling polka pa nagrado kresnik. Napiso je dosta romanov, njegva dela so dojobrnavli v engliško, nemško, češko, slovaško, polsko, ukrajinsko in vogrsko rejč.

Urednik knjižne zbirke Franci Just je v svojoj spremnoj besedi dojspiso: Geza bačini se pozna, ka ga najbolje brigajo sodačke škéri, taktike pa strategije, vej pa ne pripovejda o lübezni, zdavanjaj, krstitkaj ali sprévodaj, liki o moškaj, šteri znajo pükše nücati. Donk pa je Geza nej lübitel bojne, sodačija je za njega v prvom redej tivarištvo in čütenje za skupnost. Za njega je davanje bole naprej valon kak djemanje, té svoj ideal pa več ne najde v gnešnji cajtaj. Zvün pistole pa uniforme je zatok za njega klüčen simbol »krü, šteroga trbej talati z drugimi«.

Knigo »Geza bači pripovejda« sta vödala naša Slovenska zveza in društvo za humanistična pitanja ARGO, s pomočjav ljubljanskoga Urada za Slovence in Pomurski lekarn. Od zvüna lepau pasiva v našo »porabsko knjižnico«, od znautra na bejli listaj pa ne vidimo samo črne litere, liki fotografije iz držinskoga arhiva ranč tak. Če te se odlaučili za štenjé v domanjom gezi-ki pa kakšo rejč nete razmeli, najdete ozajek v knigi mali slovensko-vogrski slovar.

Nika vam morem na konci toga pisanja eške vöovaditi: edna pripovejst v knigi ne guči istino. Če škéte zvödati, ka je veuki pripovedovalec nej cejlak po pravici povödo, preštite nauvo knigo Štefana Kardoša od prve do slejd-nje litere. Ne bojte se, nede vam žau!

-dm-

Sobočanka Anica Manojlović je bila v Braziliji

Skor furt je vöter fudo

Anico Manojlović iz Murske Sobote smo v naši novinaj že predstavili, vej pa ma ona en trnok zanimivi hobi.

Anica Manojlović je v Braziliji obiskala svojoga sina Milenka.

V batik tehniki farba dajca, stere v Prekmurji zovemo remenice ali remenke. Sogovornico sam na začetki

so mi gučali, ka je z menov nej vse vred, ka dem sama na tak dugo paut pa ške tihinskih gezikov ne vej

gučati. Ali vse je bilau vred, nej sam mejla nikši nevol na pauti. Na fligar sam se vsela v Zagrebi pa sam prva

Sin žive v enom od tej dvej stanovanjskih blokov.

etoga leta pa gorziskala za tau, ka mi je pripovedjala, kak je bilau preminaučo gesen, gda je v Braziliji bila na obiski pri svojom sini Milenki, steri tam živé. Starejši sin, steri je inženier kemijske tehnologije, se rad steple po svejti. Sogovornica ga je vküper možom Mikijom, steri je pred enim letom na žalost mrau, že gorziskala te, gda je ške delo v Angliji pa na Škotskom, zdaj pa ga je šla sama poglednot v Južno Meriko.

»Šla sam za en mejsec. Vsi

letela do Pariza, od tam pa te naprej do Fortaleza,« je prva raztolmačila Anica Manojlović. Fortaleza je glavni varaš zveznoga rosaga Ceará na severovzhodnom tali Brazilije. Varaš, steri leži ob reki Pajeú, je svoje ménje daubo po trdnjavi Fort Schoonenborch, stero so zozidali nizozemski državljani med letoma 1649 in 1654. Fortaleza je štrti največji varaš v rosagi, v njem pa gé več kak 2,7 milijona lidi: »Moj sin žive na raubi varaša, v enom

velkom stanovanjskom bloki, stolpnici, gé ma v arendi eno stanovanje. Tü sta samo dva stanovanjskiva bloka, steriva pa sta ograjeniva in mata varnostnike, vej pa so pauleg favele.« V Južni Meriki je tak gé, ka na raubi varašov rastejo favele, v sterih živejo srmacke. Tau so takši tali varašov, steri nemajo vodovoda, kanalizacije, dostakrat tüdi elejtrike nej. V favelaj majo v glavnom vlast kriminalne tolpe, državni zakoni pa se ne poštujejo: »Tü je nej tak nevarno gé, kak v velevaraši Riu de Janeiri. Je pa vse zamazano pa dosta smetka gé v favelaj.«

Ob konci kedna so se s sinom in njegovo deklino, stera je Brazilka, z buggy-jom (tau je predelani Volkswagnov hrošč), vozili na kračiše izlete, vej pa je té auto oprejeti, pa se z njim ne moreš preveč daleč pelati: »Gda smo šli na eno jezero, smo se nej pelali mimo favel, ka bi leko tam nevarno bilau. Ge sama pa sam nej čutila nikše nevarnosti. Dostakrat sam sama odila po peščeni plaži, sploj pred paudnevom, gda je sin delo. On od dauma dela, pa je nüco svoj mer. Ta plaža je samo par stopajov vkraj od njegvoga stanovanja, na drugoj strani poštuje. Vreme je bilau lepo, vnoči okauli 25 stopinj Celzija, podnevi pa malo več kak 30 stopinj. Edina nevola je bila ta, ka je biu skor furt velki vöter, tak ka sam se nej kaupala, vej pa so bili preveč velki valovi. Je pa bilau dosta takši lidi, steri so kajtali, se pravi, ka so stali na blanji na vodej, v lufti pa je bilau padalo, s sterim so te jadrali.« V Braziliji tak gé, ka je do-

sta srmakov: »Nindri sam preštejla, ka je samo 15 procentov takši lidi, steri baukše živejo. Nej mujs, ka v favelaj živejo, tüdi ovak je dosta takših lidi, steri si ne

žuado, enolončnico s črnim grajom, stero je njihovo nacionalno gesti.«

Anica Manojlović pravi, ka de, če de ji zdravdje dopuščalo, ške gda šla v Bra-

Anica v sinovom autoji

morejo dosta privauščiti. Večina tej dé konec kedna pa za svetke na plažo. Tam sedijo, si gučijo pa tam tüdi gejo, največkrat tisto, ka s sebov prinesejo.« Sogovornica je med obiskom svojimi sinej rada kaj

zilijo, če nej v etom leti pa drugo leto. Zdaj se pomalek že veseli, ka de pa začnila rediti farbana dajca, vej pa de letos vüzenek trnok brž prišo: »Zdaj bole kak kokošeča nücam goseča pa nojeva dajca, vej pa ne dobim

Sogovornica pravi, ka bi té človek nüco nauvo drženco.

sküjala, sploj kakše prekmursko gesti: »Poje je zdaj tam že skor tri leta pa zna, gé so takše baute, gé se dobijo uvožene stvari, tüdi iz Evrope. Njegva deklina pa nama je te kaj brazilskoga sküjala, recimo piceka podobno kak je naš paprikaš napravljeni, samo začimbe so načiše, pauleg toga pa fe-

več takši lejpih bejlj dajc kak sam jih inda svejta. Če što ma kakša lejpa bejla dajca, pa naj mi glas da,« je na konci ške pravla sogovornica. (Kejp na 1. strani: Dredvje je vöter vujgno.)

Silva Eöry

Kejpi osební arhiv Anice Manojlović

PREKMURJE

Moda Mi&Lan

Moda Mi&Lan je tekstilna firma iz Gornjih Petrovec, stera je inda svejta bila en tau velke prekmurske fabrike Mura. Po tistom, ka je Mura že pred leti šla v stečaj, zdaj tau čaka ške njeno čerko, firmo Moda Mi&Lan, stere lastnik je duga lejta biu Milan Mörec, eden od nekdešnji taprednjih v Muri.

Moda Mi&Lan je že dosta lejt mejla probleme, zatau se je večkrat zgaulo, ka je neka več kak stau zaposlenih plače daubilo z zamüdo, pa tüdi razmere za delo so nej bile glij najbaukse. Lani na sprtotletje je slovenski bogatec Joc Pečecnik pomogo toj prekmurski firmi, in sicer tak, ka jim je posaudo 600 gezero evronov. S tejni penezi so te leko delavcom dali plačo in vöplachali ške dugé. Sredi mejsca julija pa je dau glas, ka de njegva firma Elektronček gratala glavni lastnik Mode Mi&Lan, stero tak čakajo bauksi cajti. Samo tau se je na žalost nej zgaulo. Malo po nauvom leti je na novinarski konferenci v Ljubljani Joc Pečecnik raztolmačo, ka de šla petrovska firma v stečaj. Glavni razlog za tau odločitev je té, ka so nej najšli nauvih sabolic, vej pa naj bi v roki dvej let več kak polonje delavk šlo v penzijo, v štiri lejtaj pa trifrtale vsej do zdaj zaposlenih.

Firma Elektronček naj bi v zadnjom leti v Modo Mi&Lan vložila skor dva milijona evronov, je ške povedo Pečecnik, samo zdaj se je pokazalo, ka ta firma nema prihodnosti. Nevola je bila tüdi ta, ka so iskali strateške partnere na tihinskom, najbolje v Meriki, Italiji in na avstrijskom, nemškem in švicarskom trgi, samo so jih nej najšli. Med drugim so steli v sodelovanji s skupino Sportina pa gopostaviti blagovno znamko Mura in z njau nastopiti na balkanskem trgi, samo so tüdi tej plani spadnoli v vodau.

Silva Eöry

BELA ODEJA, KI TI LAHKO POKVARI DAN

Začelo se je z vetrom, ki je noč prej besno tolkel po roletah. Ko sem zaspano pogledal skozi okno, iz temnega neba ni niti rosilo. Po nekajurnem počitku me je budilka spravila v novo resničnost. Z avtomobilovega vetrobranskega stekla sem moral spraskati zamrznjene snežinke, tem-

opozarjala, da na svoj cilj na avstrijsko-italijansko-slovenski tromeji ne bomo pravočasno, v dveh urah prispeli.

Pri Slovenski Bistrici smo dokončno izgubili upanje. Iz spletnih prometnih informacij smo izvedeli, da čepimo v 14-kilometrski koloni, v kateri si bomo

Prejšnji petek je izredna količina snega zapadla tudi na območju Slovenske Bistrice. Marsikdo na avtocesti je lahko dobil občutek, da je napočil sodni dan.

peratura se je spustila pod ničlo.

Ko sem zapuščal Sombotel, je padala mešanica snega in dežja, na hitri cesti proti Monoštru pa sem moral v gostem sneženju že napejnati oči. Bila je še tema, ko smo krenili proti Sloveniji. Pri Dolnjem Seniku je bil asfalt močno zasnežen, smo pa kar dobro napredovali. Klanec proti Martinju je napovedal, kaj nas čaka na drugi strani meje. Vožnja po temačnih goričkih gozdovih je bila že prava avantura, saj teh poti v jutranjih urah ni nihče solil, kaj šele čistil.

Do Murske Sobote je bilo potovanje znosno, presečenje pa nas je čakalo na pomurski avtocesti. Čeprav pravega razloga za to nismo poznali, smo se do štajerske prestolnice lahko vozili le nekaj čez 30 kilometrov na uro. Navigacija nas je neprestano

nabrali najmanj 46 minut zamude. Naši načrti s konferenco v Planici so zdrseli po snegu. Smo pa še pravočasno lahko zapustili avtocesto in po četrturnem tavanju po zasneženih gozdnih poteh olajšani krenili nazaj proti Porabju.

19. januarja med 6. in 10. uro je severovzhodna Slovenija doživela prometni kolaps. Količina padavin je presenetila avtocestno podjetje, krivi pa so bili tudi vozniki, ki so svoje sposobnosti precenili. Na Štajerskem je prišlo do skoraj petdesetih nesreč, dovolj je bilo, če nek voznik tovornjaka ni bil dovolj pozoren.

Zamišljeni smo se peljali nazaj proti Monoštru, kolona na naši levi pa se ni in ni hotela končati. Nekateri potniki so na avtocesti obtičali za več kot štiri ure ...

-dm-

foto Sándor Pordán

Pod Srebrnim brejgom ...

... se je duga pa trno bogata paut zgotovila. Paut življenja je do kraja vöspisana, velki igralce Jurij Souček je premino. Lejpi lejt se je včako, 95 ji je napuno. Njegvo delo v gledališči, na filmi, na radioni pa televiziji bi se leko v kilometre vözmejrilo pa na tone vagalo. Kakoli, ka že 30 lejt je v penziji biu, skur do zadnjoga je delo. Največ se ga je nazadnje na radioni leko čulo, gda je iz kakšne knjige što. Cejle generacije pa ga paunijo, kak je risane filme sinhronizejro. Od vsej je najbolje poznani tisti Pipi in Melkijad, mali in veliki pujs biu. Teva dva pujčeka sta zavolo njega vsikšomi nut v srce prišla. Naboile zavolo tistoga, ka si je ranč Jurij vözbrodo. Na konci je vsigdar tak zgotovo: In odpujšala sta domov. Če malo bole po domanje povejmo, bi se tak prajlo: Domau sta odpujčala.

Jurij Souček za človeka velki talentov vala. Gda so se mlajši oprvin z njegvim glasom srečali, dva pujčeka so vidli. Kak Pipi pa Melkijad sta z glasom Součeka gučala.

Njegvi topel pa mejki glas je baužo pa zmejs po zadnjaj vdaro tō, gda je tau trbelo. Prva pa zadnja njegva lübezen je gledališče bilau pa ostanolō tō. Nej samo, ka je v njem špilo, trno dobro je režejro. Nisterne komadi v njegvi režiji so 30 lejt dugo tō živi ostanoli. Nisterne leko eške gnesden se vidi. V dnevaj žalüvanja za tejm velkim majstrom jih špilajo, že »mrtve« predstave pa na nauvo gorbidiyo. Je pa Jurij Souček v mladi lejtaj na vcejlak drugo paut škeu staučiti. Najprva je na Trgovski akademiji diplomejro. Na, bautoško visiko šaulo je zgotovo, ka bi kuman po tejm šau za igralca študejrat. Tak je dvej viskivi šauli zgotovo. Od prvoga dneva pa do penzije v ljubljanskoj Drami je v službi biu.

Legendarni Jurij Souček je slobaud ranč v tom časi vzeu, gda je 40 lejt od olimpijade v Sarajevi taminaulo. Slovenija pa Slovenci so pri tejm na velke prste kcuj meli. Kak bi pa ovak aj bilau, če pa je šport na snejgi v indašnji Jugoslaviji samo v Sloveniji biu doma. Zvün toga je Slovenec Jure Franko prvo medaljo za Jugoslavijo kaulak šinjeka daubo. Vsikša takša velka športa manifestacija svojo maskoto mora meti. Tau je Slovenec Metod Trobec naredo, ménje Vučko njoj je dau. Tak se v Sarajevi malomi vuki pravi. Té Vučko je gnes eške bole popularen kak je za časa olimpijade v Sarajevi leta 1984 biu.

Vučko eške živé!

Miki Roš

KA AJ BAUDE S TEJLOM LENINA PO STAU LEJTAJ?

Vrnau pred stau lejtami, 21. januara 1924 je mrau Vladimir Iljič Uljanov, šteroga dosta bole poznamo po njegovom gorvzetom imeni »Lenin«. Njegvo tejló so v Moskvi včasik po smrti balzamerali, ka bi do pokapanja nej cejlak vrazmo spadnilo. V prišešnji dnevaj pa je več deset gezero erični pa prausni lüdi prišlo na Redeči trg, ka bi pokojnoma dali poštenjé, zatok so kauli njegve oprejte škrinje postavili eden mauzoleum z lesá. Po dvej mejsecaj so se sovjetski prejdñi tak odlaučili, ka prvoga voditela svojoga komunistarskoga rosaga več nikdar ne pokopajo.

Oprvim so premišlávali o tom, ka bi Lenina tejló globko zamrznili, kisnej pa so se kemičarge raj odlaučili za balzamiranje. Napravili so eden »koktejl«, šteroga so z injekcijov nutšpricnili v tejló. Paškiti so se mogli, vej je pa mrtvec že črne fleke daubo in njegve oči so se tó nutpogroznile. Strokovnjaki so se osem mejsecov trüdili, ka bi Lenina kauža pá bejla gratala, vej so ga pa samo tak leko nazajodpelali v mauzoleum na Redečom trgi. Mauzoleum forme duplanske litere L je biu oprvim napravljeni z rastovoga lesa. Oprli so ga 27. januara 1924, med marciušom in augustušom pa so go povekšali. Nauva lese na zidina po planaj arhitekta Alekseja Suseva je emo formo piramide, visiki je biu 9 mejterov, šurki pa 18 mejterov. Juliuša 1929 so na mesti lese ne konstrukcije začnili zidati graniten mauzoleum, šteroga so končali v paudrügom leti. Lüstvo eške gnesdén leko nutstaupi na glavni dveraj, te se pa po tri mejtere dugi stubaj z lejvi kraj spisti do mrtveče kamre, gde leko stapa kauli sarkofaga, te pa odide vó po stubaj s pravi kraj. Leta 1945 je mauzoleum daubo edno tribuno tó, za goste z visikimi funkcijami.

Lenina tejló trbej eške gnes

cejlo leto na 16 fokov Celzija držati, pri sploj visikoj vlagi v lufti. Mrtveca vsakši par dni malo prejkpoglednjejo, vsakši osemnajset mejsecov pa ga v ednom laboratoriji prejkdejejo v edno kad z glažojne,

Tejló Vladimira Iljiča Uljanova eške itak leži v mauzoleumi na moskovskom Redečom trgi – ništerni pravijo, ka bi se ga že šikalo pokopati.

gde ga namačejo v špecialnoj kemičnoj vodej. Njegvo kaužo tó djenau prejkvižgalivajo, če trbej, go na ništerni mejstaj vóminijo tó. Iz tejlá Lenina so že včasik po smrti vópoobrli vse znautrašnje organe (belsó szervek), šteri bi leko na nikoj prišli, samo mišice pa čonte so njali. Mozgé so ma tó vóvzeli in je prejkдали akademiji, ka bi gorprišli, kak je leko tak sploj čeden človek biu.

Poglednimo si zdaj malo Lenina življenje! Naraudo se je kak Vladimir Iljič Uljanov v varaši Simbirsk pri Volgi 22. apriliša 1870, biu je tretje dejte ednoga škonika matematike. Po maturi se je nutspiso na pravno fakulteto v Kazani, de so ga pa vóličili zavolo organizéranja protestov. Že tam je što pisanja Karla Marxa, šteroga Komunistični manifest je kisnej sam dojobrno na rusoško rejč.

Mati ma je pomagala, ka je donk leko končo pravno fakulteto v Sankt Peterburgi. Za en malo je biu tam že prejdjen ednoga marksističnoga krauga, spozno pa je svojo bodaučo ženo Nadeždo Krupsko tó. S Švajca pa Dajčlanda je nutprišverco dožzapovóthane brošure, zatok so ga vózagnali

v Sibirijo, gde je po reki Leni gorvzeu ime »Lenin«. Po zdavanji je z ženov vujšo v Zahodno Europo, gde sta živila v Müncheni, Londoni in Genfi. 22. januara 1905 so gardisti cara Nikolaja II. v Peterburgi

streljali med protestnike, zatok je vóvdarila revolucija. Lenin je terdjo, aj se komunistarge v emigraciji bole nutzakupčijo v rabuko. Na ednom kongresi njegve partije so položili fundamente tzv. »marksizma-leninizma«: delavci se morejo prej povezati s pavrami pa tak dojobladati buržoazijo. Gda je politična klima malo baukša gratala, se je Lenin povrno na Rusoško, zaradi carske diktature pa je mogo za en malo pá vujti v Švajc.

Februara 1917 se je s štrajkom industrijski delavcov v Peterburgi začnili nauva revolucija. Lenin se je pogljo z nemškov vladov in se je leko v ednom fizično dožzapreptom bagoni z 31 tivariši povrno na Rusoško. Doma je terdjo, aj se včasik podpiše mér s centralnimi silami in ka aj rosag včasik prejkvzeme fabrike pa banke od bogatcov. Prejk novin »Pravda« (Istina) je sprobavo na svojo stran dobiti delavce, sodake in pavre.

V nauči na 7. november so boljševiki nutvdarili v Zimski dvorec, gde je mejla rusoška vlada kvatejr, in vózglasili svoj Tanač ljudski komisarov. Lenin je znau, ka s toga leko

državljska bojna (polgárháború) grata, de je pa tak računó, ka cejló Europo prejkvzeme proletarska revolucija. 3. marciúša 1918 je Rusoška podpisala ejkstra mér v Brest-Litovski in mogla dosta zemlé prejkdati Dajčlandi.

V rosagi je sfaldjavalo gesti, lüstvo se je obrnauło prauti boljševikom. Rejsan se je začnili državljanska bojna, (mabiti) na zapauved Lenina so juliuša vmorili carsko držino. Bojna je na ništerni mejstaj trpela cejlak do konca 1920-i lejt, na konci so »redeči« dojobladali »bejle«. Vó je pa vdaro takši glad, kakšoga so že duga desetlejtja nej ponili. Zatok je Lenin vpelo tzv. Nauvo ekonomsko politiko, štera je v komunistarski red nazajprinesla ništerne kapitalistične elemente.

Tistoga reda je biu prvi človek Sovjetske zveze že trnok betezen, vsikdar menje se je spravlo s politikov. Ranč padarge so nej znali, ka ga mantra – ništerni so brodili na sifilis, drügi pa na nej posrečeni atentat na njega v leti 1918. Majuša 1922 ga je prvič vdaro boži bič, od tistoga mau je počivo v varaši Gorki blüzi Moskve. 21. januara 1924 je Lenin eške dva stroka daubo, te pa spadno v komo in v 53. leti starosti mrau.

Kult osebnosti (személyi kultusz) kauli Lenina je začno vózidati Stalin, po drügoj svetovnoj bojni smo ga sploj čütüli mi na Vogrskom pa en cajt v Jugoslaviji ranč tak. Marksizem-leninizem je grato edna najkrepši ideologij v svejti, je pa terdjo več deset miljaunov živlenj tó.

Leta 2018 je eden poslanec v dumi (rusoškom parlamenti) tanačivo, aj na stauto oblejtnico njegve smrti že donk pokopajo Lenina, vej pa prej balzamiranje njegvoga tejlá preveč košta. Kakše koli novice pridejo o tom z Moskve, edno je gvüšno: Vladimir Iljič Uljanov je v fundamenti obrno paut svetovne zgodovine.

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Zaprejo dvej MOL-ovi črpalki

Zaprejo dvej MOL-ovi bencinski črpalki v Železni županiji, depa nej se trbej bojati, v kratkom časi se znauva odprejo. Edna črpalka je v Somboteli na pauti Zanat, drüga pa v Sajtoskálu. V Somboteli se 29. januarja odpre na nauvo, drügo črpalko pa 25. januarja odprejo. Obadvej črpalki polska firma Orlen vzeme prejk. Ta firma rdečo-bejlo farbo nüca za svoj logo pa svojo reklamo, zavolo toga so bejdvej zelene MOL-ovi črpalki na tau farbo prejkpofarbali. Vsevküp se 63 MOL-ovi črpalk zapre v rosagi. Ranč tak kak v Železni županiji, te tó firma Orlen vzeme prejk. Tau so na svoji spletni strani tak vónapisali: »S tejm smo začnili svojo omrežje širiti, vsevküp na 63 mejstaj baudemo zraven na Vogrskom«. Za tejm je pogodba med Mol-om, Grupo Lotos SA pa med PKN Orlen-om. Zavolo te pogodbe ne baudejo samo pri nas spremembe, ranč tak na Polskom tó, gde se omrežje Mol-a z več kak 410 Lotos Paliwa črpalkami širi. Zavolo toga so te pri nas na Vogrskom 63 bencinski črpalki dali prejk firmi Orlen. Orlen je polska firma, stera se s prodajov nafte spravla, ustanovili so jo leta 1999. Zvün Polske majo še bencinske črpalke v Kanadi, na Češkem, v Nemčiji, na Madžarskem, v Litvaniji, Norvegiji pa Pakistani.

V Varaši se nam nej trbej žaurgati, zato ka črpalk mamó zadosta, vsevküp štiri, baja je samo tau, če po ausmoj vóri škemo tankati, ne moremo, zato ka vse so zaprejte. Istina, zato nej cejlak, na Rábafüzesi je edna taša črpalka, stera je avtomatska, gde brezi zaposlenoga na črpalki leko tankamo.

Karči Holec

-dm

OD SLOVENIJE...

Nataša Pirc Musar je obiskala Berlin

Predsednica republike Nataša Pirc Musar se je minuli teden mudila v Berlinu, kjer se je sešla z nemškim kolegom Frank-Walterjem Steinmeierjem. V ospredju pogovora so bili nujnost dodatne krepitve gospodarskega sodelovanja med državama ter aktualne razmere na Bližnjem vzhodu in v Ukrajini. Predsednica je tudi povedala, da je globoko zaskrbljena nad nasiljem in konfliktom na Bližnjem vzhodu, zlasti v Gazi. Izpostavila je še odlične odnose med Slovenijo in Nemčijo. Poudarila je, da je gospodarsko sodelovanje zelo pomembno tudi v luči spremenljivih izzivov v svetu in se nemškemu kolegu zahvalila za tehnično pomoč pri odpravljanju posledic ujme, ki je avgusta lani prizadela Slovenijo. Predsednica sta se tudi strinjala, da bo zelo pomembna visoka udeležba na letošnjih junijskih evropskih volitvah. Po državah Evropske unije se namreč širi val nezadovoljstva, ki se v Nemčiji med drugim kaže s protesti kmetov. Predsednica je bila sicer v Berlinu kot častna pokroviteljica poslovnega središča, ki ga je v sklopu moškega evropskega prvenstva za moške v nemškem glavnem mestu organizirala Rokometna zveza Slovenije v sodelovanju z Ministrstvom za gospodarstvo, turizem in šport, agencijo Spirit, Slovensko turistično organizacijo, Nemško gospodarsko zbornico in slovenskim veleposlaništvom v Nemčiji.

V ljubljanski porodnišnici so se rodili četverčki

Iz Univerzitetnega kliničnega centra Ljubljana so pred dnevi sporočili, da so se rodili četverčki. Dečki Matej (1.450 g), Luka (1.030 g), Marko (1.420 g) in Jovan (1.280 g) so na svet prišli s carskim rezom v 31. tednu nosečnosti. Šlo je za naravno zanositev, kar je zelo redko. Starša, Milana in Nemanja, prihajata iz Banjaluke, družina, od prej imata že petletnega sina Konstantina, pa živi v Celju.

Politika, krščanstvo, demokracija in slovenstvo ... a imajo lahko skupni imenovalac?

Akademija Mirko Špacapan in društvo F. B. Sedej sta 12. januarja v italijanskem Števerjanu organizirala okroglo mizo Oplemeniti politiko z vrednotami demokracije, krščanstva in slovenstva.

Osrednji gost srečanja je bil nekdanji slovenski zunanji minister Anže Logar, ki se je

današnjem svetu je večina mladih navzoča na socialnih omrežjih, kot sta Tiktok ali Instagram, na katerih imajo vplivneži izjemno velik vpliv na generacijo Z. Zanimalo me je, kaj misli nekdanji zunanji minister o načrtu Evropske komisije, da bi mlade volivce k volitvam spodbudila svetovna

pogovarjal z mladimi iz zamejstva. Iz Benečije, Trsta, Gorice, Koroške, Porabja in Argentine so prišli udeleženci, našo pokrajino sem zastopala sama, a le prek spleta.

10 mladih nas je imelo možnost, da Logarju postavimo vprašanja o nekaterih temah in o tem debatiramo. Kakšna bo prihodnost Evrope po migracijah, v času globalnega segrevanja, Kaj lahko pričakujemo od bližajočih se evropskih volitev, Vloga zunanjega ministra pri meddržavnih odnosih in Ekologija so bile le nekatere od tem.

Sama sem se osredotočala na vlogo influencerjev ali vplivnežev v politiki. V

superzvezdica Taylor Swift. Septembra lani je namreč znana pevka na družbenih omrežjih pozvala mlade, naj se registrirajo za volitve v ZDA. Dan po njeni objavi se jih je registriralo 35.000, sem zasledila na Instagramu MMC RTV Slovenija. Američanka bo svojo turnejo začela 9. maja, ta datum sovpada z dnevom Evrope. Eden izmed podpredsednikov meni, da s tem lahko zvišajo udeležbo na volitvah, ki je bila v preteklih letih pri mladih zelo nizka. Anže Logar pa meni, da smo, če na volitve mlade spodbudi Taylor Swift, nekaj neke zgrešili.

Noémi Illés

www.porabje.hu

Muriel Barbery, Mladinska knjiga, 2016

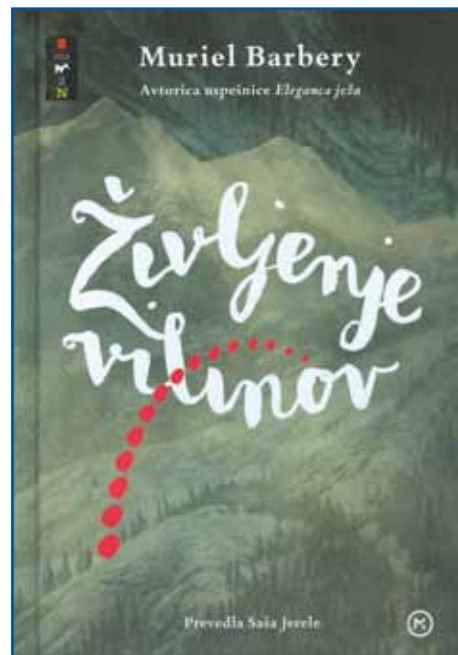
Življenje vilinov

Življenje vilinov je fantazijska pripoved o dveh deklicah, Mariji in Clari, sirotah, ki sta se rodili neke snežne novembrske noči in odraščali v nenavadnih okoliščinah. To je nežna lirična pripoved, ki časti čudežno moč narave in vseh živih bitij.

Maria, ki je na idiličnem podežlju odraščala pod skrbnim nadzorom izkušenih zdravilk in dobrosrčnih vaščanov, je sčasoma spoznavala, da je prav ona tista, ki je njihovi deželi prinašala neobičajno blagostanje. »Na očetovi kmetiji je poznala vsako travno rušo; lahko bi zaprla oči in se, ka-

kor po zvezdah, ravnala po grivinah na poljih, ločju ob potoku, kamnih ob poteh in naklonu pobočja.«

Medtem pa se je Klara poskušala znajti v spletkah urbanega Rima, kamor so jo pripeljali, da bi izpilili njen nadnaravni talent za glasbo, posebej za igranje klavirja. Na začetku ni poznala svojih moči, a

Kak predsednica Slovenske naroprogramov.

čutila je, da ji glasba pripoveduje zgodbe in jo vodi v svetove, ki so čisto takšni, kot bi v resnici obstajali. Kajti v deželi, kjer je odrasla, v gorovju Sasso v vasi v Abrucih, sta burja in sneg klesala ljudi na zemlji, prav tako pa jih je oblikovala tudi poetičnost pokrajine: poetičnost, ki je v ledeni megli planinskih pašnikov navdihovala pastirjem ritme narave. »Zato je imela stara ženica, ki je preživela vse življenje med zidovi te vasi, svilen glas, v katerem se je zrcalilo razkošje okoliških pokrajin. O tem je bila punčka prepričana: v svet jo je prebudila prav barva tega glasu.«

Pod skrbnim nadzorom Petrusa, čudnega rimskega sluga, je spoznavala resnico o sebi in z odgovornostjo sprejemala svojo nalogo, da bo prek igranja vzpostavila stik z Mario.

Kdo so skrivnostni vilini, ki nekaj naklepajo? In kaj sta maestro in premožni rimski patriciji pričakovala od deklet? Ali sta bili Maria in Clara kos težki nalogi, da bi zmogli premagati zlonamerne sile ter ustaviti bližajočo se vojno?

S paletu neobičajnih likov, ki živijo v mestu, na vasi ali pa v kompleksnih vzporednih svetovih, je Življenje vilinov navdihujoča zgodba o umetnosti, naravi, sanjah, ljubezni in iskanju svetlobe.

Pripravila Jana Balažic, Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota

L Porabske litere

Napisali so naši lidgé

Lani ste večkrat leko šteli v naši novinaj razpis (pályázat) Porabske litere, steroga je drugo paut vöspisalo Slavistično društvo Prekmurja, Prlekije in Porabja. V njem smo nagačavali lidi, naj se njim ne vnauža napisati svoje misli, svoje štorije ali pesmi v slovenskoj rejči, leko tau napravijo v našoj domanjoj rejči ali pa v knjižnoj slovenskoj rejči. Tisti, steri so se potrüdili, so svoje nagrade (díj) dobili lani decembra na lejpom, svetešnjom programi v Slovenskom daumi v Varaši. K nagradi pa cjušliši tau tö, ka se njina literarna dela notradejejo v novine Porabje, aj je leko vseveč lidi taprešte. V tej številki leko preštete lirsko črtico Dušana Mukiča, s stereo je dosego prvo mesto. Njema v imeni uredništva gratulejramo, vam, dragi bralci, pa želejmo fanj štenjé!

Zranek vüpanja

Kristoš nam je od mrtvi stau, Aleluja, vala bojdi vsikdar Baugi!

»Gde je ta vrajža kniga? S kem prva go morem najti ... Vej sem go pa na tau polico djau ... Ne more biti istina! Lekar ozajek, v drugom redej ... Opa! Kakši

Opro sem škatülo, s štere je vöpokukivo en küp črno-bejli kejpov, eške čipkasti ramek so tö meli, kak fotografije s časa naši prababic. Na ednom mi je okau stanilo: pri dvej graubo veuki možaraj so stali trgé moški, med njimi pa eden pojbiček z dugim botom, šteroga konec je s plamenom goro. Pojep v toploj, pletenoj aubi je lampe na šurki oprejte držo pa tisti odjen približavo maloj lüknji na podi kujšoga štuka ...

Zavol' našega vesélja, Aleluja, vala bojdi vsikdar Baugi!

Tistoga reda sem eške nej mogo razmeti, zakoj trbej hüdobne düje s paukanjom naganjati. Vidlo se mi je samo, ka po senčarski bregaj strašno veuke

pak pa je tau?» sem kijo pa dopofudno prá z male papérnate škatüle, štera mi je tistoga zadvečerka prišla v roké. »Vüzem, Gorenji Sinik, 1986.« sem komaj prešto blejde litere na cedali, štera je v preminauči sedemtresti lejtaj že cejlak žuta gratala. Najgir sem biu najbolje zavolo datuma – vej je pa tisti den tö vrnau veuka sobota bila.

odnje kürijo, vidlo se mi je, kak se med tejmi senčarskimi bregami glas štükov eške dugo po tistom čüje, gda so železni prkovači na lancaj že taodleteli. Nej sem mogo eške razmeti, ka goreči leseni križi na tej senčarski bregaj oznanjüjejo, ka se je zgaulo Goristanenje. Vej pa, kak leko nazajpride, ka je gnauk že preminaulo ...?

S smrtjov je greje vse plačo, Aleluja, vala bojdi vsikdar Baugi!

Za dobri deset lejt sva se z bratrancom že sploy vözraščeniva čütüla, gda sva gizdavo paukala na senčarskom dvauri naja stari starišov. Mali plejatni piksli z eške menjšim plejatnim prkovačom je nej tak djau, kak žmetni štüki starejši legénov tam na Meleknom vreji, donk pa sva daubila čütenje, ka sva med nji valon. S kauta spomina mi je naprejprišlo, kak je moj oča gnauk pripovejdo, ka so s posvejtom na karbid svejtili, gda so pod zemlaup kuln vökopali. Müva

Posvedočo je stanenje, Aleluja, vala bojdi vsikdar Baugi!

»Peti, holnap gyere és locsold meg a Teri nénit, kapsz hímes tojást,« so strina Trejza pobaužali počesano glavau pojbiča Petra, šteri je en malo prva eške s čüdivanjom poslušo pogučavanje kauli sebe. Ali de se té pojep, gda gorzrasté, spitavo o tom, zakoj so lidgé v njegvoj vési nekda ižina imena nosili? Ali de razmo, zakoj so grbavi starci s Perünom prtili, gda so se zaistino razčemerili? Ali de ga brigalo, zakoj so njegve tetice drauvno, redečo letečo stvarino

»Na ednom kejpí mi je okau stanilo ...«

z bratrancom sva z grmancov toga karbida naganjala zimau. Naja čalarija je fejest potrebna bila, vej je pa špajsen vüzem biu. Snejg je pokrivo kauliške bregé, vejke baurov kraj našoga potoka so bile žmetne od beline. V nedelo zrankoma sva donk enjala s strejlanjom. Tak so nama velejle matere, v bližanjoi cerkvi so gospaud prej vüzensko sveto mešo slüžili in šunke, djajca, vrtanke pa ren svečali. Senčarge s košarami so se po meši pred cerkvov eške malo pogučavali. V kusti manglinaj, pod šterimi so se skrivali spejglani svetešnji gvanti, so pripovedale ženske s farbastimi vacalejgi pa moški s črnimi klabüki na glavej. Pod törmom svetoga Ivana Krstitela so v menjši kraugaj stali Fincini, Drejnini, Grajkar-ni, Magašni pa nisterni drügi. Z edne nogé prejk na drugo so stapali moji najbližanji, Kolmani, Mesarini pa Djagarski ranč tak. Med sebov so gučali rejč, štero so poerbali od starišov, stari starišov pa dugoga redá svoji davník pokojni starcov ...

s črnimi pikami *baugino mrgejčico* zvale ...?

Angelje so nazvejstili, Aleluja, vala bojdi vsikdar Baugi!

Po dugi lejtaj, na zranek letošnje vüzenske nedele pá stogim na bregej v vesnici, gde so s švica moji pradejdekovi čaren krü mejsile moje prababice. Ridjavi štüki so že spat odišli, samo zamuknjeni kokautke so būdni. Blejdo sunce je komaj gorprišlo, nesrano se skriva za oblakami. Stisnem oči, od znautra gledam kmico. Stisnem zobé, čüjem njino škripitanje. Čakam. Raji sprtolejtmi vöter mi bauža obraz, kauža mi štrmi.

V meglenu tüüčo zarejžejo vdarci zvona svetoga Ivana.

Tau Jezošovo stanenje, Aleluja, vala bojdi vsikdar Baugi!

S cerkvene streje se bogéče zdigne drauven ftiček, malo vuja v lufti, te pa odleti prauti prvoma sunčnoma žarki.

Mabiti pa donk leko nazajpride, ka je gnauk že preminaulo ...?

Dušan Mukič

... DO MADŽARSKE

Bencin spet dražji

V letošnjem januarju se je zaradi višjih trošarin za 41 forintov podražil bencin. Čeprav so vozniki podražitev pričakovali že od 1. januarja, se je madžarska naftna družba MOL odločila, da bo podražitev uveljavila v dveh terminih. Zato sta se bencin in plinsko olje s 1. januarjem podražila le za 20 forintov, preostalih 21 forintov pa plačujejo vozniki od 15. januarja. Tako je cena bencina 578 forintov, plinskega olja pa 606 forintov. Cena bencina vsebuje 153 forintov trošarin in 129 forintov DDV-ja. Po mnenju ravnatelja inštituta za raziskovanje gospodarstva gre 60 odstotkov cene bencina v državno blagajno. Povprečna madžarska družina, ki mesečno dvakrat natoči bencin, bo torej za gorivo letno odštela približno 40 tisoč forintov (120 evrov) več kot lani. S takimi cenami je Madžarska v regiji prehitela skoraj vse države. Cene bencina so višje le na Slovaškem, v Romuniji je liter bencina cenejši za 70 forintov, na Hrvaškem in v Sloveniji za 50 forintov.

Skoraj petsto prošenj, sedemdeset novih imen

V zadnjem obdobju je na Madžarskem zelo popularno, da dajejo starši novorojenčkom delikatna imena, nekateri si celo prizadevajo, da bi določeno ime nosilo le njihovo dete. Čeprav je v Knjigi imen 4570 imen, 2607 dekliskih in 1963 fantovskih, inštitut za jezikovne vede Madžarske akademije znanosti dobiva vsako leto po več sto prošenj za nova imena, saj se otroci lahko krstijo le z imeni, ki jih je sprejela komisija jezikovnega inštituta in so zapisana v omenjeni knjigi. Sodelavka inštituta pravi, da je verjetno za nami obdobje, ko so največ deklet krstili za Elizabete, Marije in Julije, fante za France, Janeze in Pavle, saj starši iščejo za svoje otroke nenavadna in nevsakdanja krstna imena. Prvo in temeljno pravilo pri sprejemanju novih imen je, da se piše z madžarskim pravopisom in črkopisom. Kljub temu, pravi sodelavka jezikovnega inštituta, se večina prošenj nanaša na imena, ki so pisana v tujih jezikih in s tujim pravopisom. Lani je komisija dobila 469 prošenj in je odobrila 70 novih imen, 43 ženskih in 27 moških.

ČE MAŠ IZ KA, TE JE NEJ TEŽKO KÜJATI

Dosta je taši možkov, steri si še dajce ne vejo spečiti, nej ka bi znali eden obed narediti. Depa še bola je malo, leko bi prajli, sploj malo, tisti, steri nej samo ka znajo küjati, pečejo tü vsefele pokaraje. Eden med tejmi možkimi je Pišti Čuk iz Slovenske vesi. Človek, gda na njega pogledne, bi tau sploj nej mislo, ka pokaraj peče, bola tau, ka na nji-vi pa v gauški dela, zato ka je visiki, krepek človek.

Dostavse sem ga spitavo, gda sva se pogučavala, še tau tō sem zvedo od njega, kak je vōnajšo nauvi recept za piškoto (biskvit).

- *Pišti, če dobro vejš, tvoji stariške so nej sé valaun bili, prišli so z Gorejnjoga Senika, nej?*

»Gda so stariške sé v Slovensko ves prišli v te ram, ge sem leto pa pau star biu.«

- *Te ram so stariške zidali ali tjüpili?*

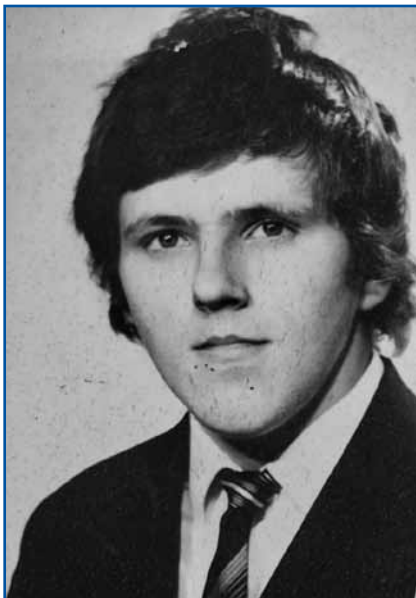
»Te ram so küpili, tistoga ipa je z Gorenjoga Senika dosta lüstva prišlo sé v Slovensko ves. Zato ka Varaš je bola paulak biu pa te nej trbelo se daleč voziti, gda so delat šli. Oča je v kosavni fabriki delo, mati je doma bila, ona je bola v vesi delala, pomagala pavrom, če je kakšno vekšo delo bilau.«

- *Stari stariške so na Seniki iz steroga tala valaun bili?*

»Moja mati je v Hampoja bila doma, gda sta se z oč oženila, te sta tam živela dočas, ka smo v Slovensko ves prišli. Tista iža se je tak zvala, ka Kolmani, oča se je

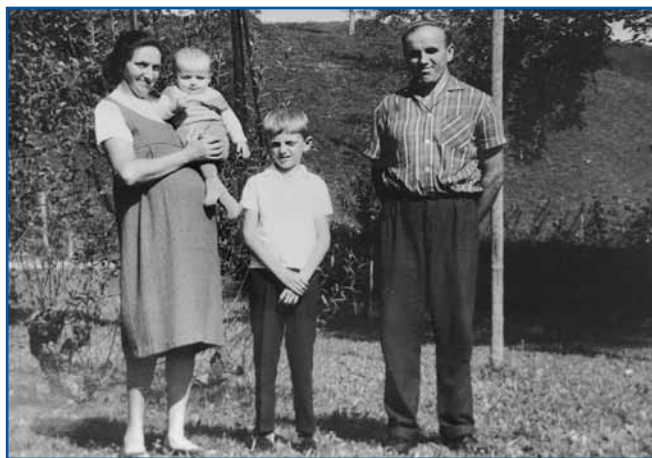
pa doma Šaško zvau. Depa zavolo toga, ka so pri materi živeli, te so oni tō Kolmani gratali.«

- *Ka je zdaj s tej ramom na Gorejnjom Seniki?*

Pišti Čuk v mladi lejtaj

»Tisti ram je še mati odala, eden je tam na Seniki küpo, depa doj ga je raztrgo. Tak ka ge tam že drugo nej-mam, nika gauštje še mam,

Pišti s starišami pa z bratom

samo tam nas je več, nej je samo moja, zavolo toga me ne briga.«

- *Stariške žau že ne živijo pa brat je že tō za njimi odišo, tak ka sam si austo.*

»Nikdar sem nej sam, zato ka vsigdar sem emo psa, steri kak name tak na ram skrb ma. Do tejga mau sem velke pse emo, depa zdaj še

vekšoga mam, moskovskoga čuvaja, te je tak velki kak eno tele, v cejlj krajini se ne najde taši velki pes. Tau je fejst dober pes, te na vse skrb ma, nej samo na ram. Če kaj dojdejem, te si ta vcuj doleže pa on od tistec kraj nede ūšo dočas je tisto tam.«

- *Kelko lejt star je te pes?*

»Tri lejta je star, depa vejš, kak vej te gesti, sploj pa dočas, ka je še raso. Dosta kokauši mam pa vsikšo paut, gda sem ma brikete davo, vsigdar sem ma dajce goravdaro. Od tistoga mau več brezi dajec ranč ne kaušta, taši djizdavi je grato. Depa če si kaj küjam pa mi ostan, tisto vse pogej, najbola pa čonte, tiste bi den nauč trüsko.«

- *Te velki pes nej samo na ram, na njivo tō skrb ma, go brani od divjačine, nej?*

»Fejst skrb ma, depa gda se

goni, zato ka je küsa, te ga moram privezati, divjačina pa kak če bi vejdlja, tistiva dva kedna sir pride. Te ga dojpistim pa tak nagnauk je zacmari, tašoga reda cejla gauška paršči tak je cmari.«

- *Kak si znau za moskovskoga čuvaja?*

»Tak ka sem ga gnauk v caj-

tungi vido, ka je eden emo je na odajo. Šest je emo, depa že samo one so ostale, tak sem te tau vzejo, steri se je tak zvala, ka Babi. Že te je sploj velka psica bila, depa

Z bratom, steri več žau ne živé.

če bi on biu, te bi še dvajsti centimetrov vekši zraso.«

- *Zviün psa maš še kakšne živali?*

»Zavce, kokauši pa piškence, nej malo, dosta.«

- *Paulak pri gauški si doma, kak se braniš od lisice?*

»Kak, nikak nej, vej pa lisica nika tō mora gesti pa živeti. Vsikšo leto mi eno, dvej vkradne, ka mo te, nazaj mi je še edno nej prinesla. Dajce, ka mi znesejo kokauši, tiste odavam. Decembra, gda so nej tak nesle, samo malo, skur so me nej zeli, ka nej bilau dajec. Mena je nika tō trbelo, ka zrejzence delam, tak je te nevola bila.«

- *Ti delaš zrejzence?*

»Delam pa nej samo za svoj tau, tak tō, če me stoj prosi. Zrejzence delat sem se od matere navčo, tau je nej tak velko delo. Z rokav zvalekam pa te z mašinom je gorazrejžem, ranč tak sküjem pa spečem tō kakoli.«

- *Tau ka küjaš, dobro, depa tau, ka še pokaraj pečeš, tau bi nikdar nej mislo.*

»Zaka, vej pa tau je nej tak velko delo, gdakoli spečem piškoto, žerbo ali kokus kocko. Telko, ka dja malo več ruma ali palinke nutradejvam tašoga reda, če samo za sebe pečem. Vejš, ka ti povejm, če vse vcujvalaun maš, te naletja napraviš, naletja küjaš. Gda kaj fali, na, te je težko küjati. Vejš, ka tašo je gnauk tō bilau, ka sem nika peko pa sem nej emo vcujvalaun, ka bi mi trbelo v

nadev. Ka mo zdaj delo, sem si zmišlavo, drugo nej bilau, ka sem doma najšo, s tistoga sem napravo krem. S tauga pokaraja, gda sem ga ponüdo teticam, včasim so me recept prosili, aj njim ga dam, zato ka oni še tak dober pokaraj nikdar so nej djeli. Te sem njim pravo, ka te recept vam ne morem dati, zato ka tašoga recepta nega. Tau se tak dela, ka doma maš, tisto vse nutra-skladeš pa te bau, ka bau.«

- *Če tak dobro küjaš, kak tau, ka si se za strugara vōnavčo?*

»Ge sem najbola zidar sto biti, samo na visko sem nej mogo gor titi zato, ka se mi je vrtelo, tak sem te strugar grato. Vejn zato tō, kak oča tak brat sta že v kosavno fabriki delala pa te dja kak tretji z družine, sem se tō ta glaso. Tak smo te trdije Gustinge tam delali, oča je biu stari Gusti, brat je biu velki Gusti, ge pa mali Gusti.«

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ

Vcejlak skrak maurdja že nin 2000 lejt kamnolomi (kőfej-tő) gestejo. Kamnolom je tisto mesto, na sterom se vō iz skal velki bloki gemlejo, se lomijo

stari slovenski vesi skrak maurdja vala. Zatoga volo tō, ka lidge so si nej krūj samo z ribičijo na maurdji služili, dober slūž njim je kamen prineso. Nika je

ma: bejli, skur rdejči pa kak marmor štrafasti. Kak vsikšo delo, se je tau skouzi čas tō na velke vōminilo. Tisto, ka se je na roke delalo, gnes mašinge obredijo. Nisterni eške radi povejo, ka njivi krūj je trdi kak kamen biu, steroga so sejkali pa klesali. So pa zvūn toga dela pa ribičije na brgaj kaulak Nabrežine grauzdge za vino pauvali pa oljke za olivni oli ranč tak. Zaprav, tak eške gnesden gé. Ves 140 mejterov više maurdja stodji, kaulak nje pa so brgauvi, ta do 250 mejterov vsiko segajo. Kakoli ka je cejla ta krajina na Talanskom gé, nam tej brgauvi eške gnauk o Slovencaj pripovedajo, steri toj krajini dūšo davajo. Najviši vrek, Ojstri vrh se zove, vejnec brgauv kaulak

še vesnice, se je Nabrežina tō s talanskim fašizmom na velke srečala. Od toga nam spomenik pripovedja, ka 113 lidi je svoje življenje v bitji z njimi zgibilo.

kamen, vino pa riba so nigdar nej »iz njega odišli«. Tak se tau povej, gda stoj domanje krajine ne more tapozabiti. Kak pa je druga velka bojna prišla, faši-

Spodkar Nabrežine se kuman malo mesta najde, ka lidge leko do maurdja pridejo. Ta vauska plaža se Čupa zove. Mēnje je po tisti stari ribiški čunaklinaj daubila, stere so si slovenski ribiči sami delali. Od čupe smo že v naši pripovedjst pisali.

ali po domanje terejo. Depa lidam, steri v kamnolomaj delajo, se kamnoseki pravi. Kamen raznok sejkajo. Té vapneni kamen je po cejlom svejti poznani. Zmejs med drugim je iz njega parlament v Beči tō napravljeni. Kamen so že za časa Rimskoga imperija sejkali, že prejk 1000 lejt tau slovenski kamnoseki delajo. Od vesi Nabrežina pripovedjamo. Njeno mēnje nam tadala pripovedja, ka ves na brežini više maurdja stodji. Brežina leko kak drugi brejg više vode razmejmo, steri

Tradicija sejkanja kamna v Nabrežini daleč nazaj sega. Kak se rado v tej krajini povej, kamne se seka od tistoga dneva, gda je prvi človek es prišo. Gda je tau bilau? Arheologija nam pripovedja, ka lidge so na mesti gnešnje Nabrežine že 3000 lejt pred Kristusom živeli. Gnes se s kamnom zvekšoga slovenske držine spravlajo. Od toga nam držinska imena pripovedjajo: Caharija, Zidarič, Oražem, Okretič pa tak naprej pa tak tadale.

V Nabrežinaj se obej velkivi bojni srečata. V prvoj so granate nej prebejrane. Na cintori Slovenci, Talani, Nemci, Madžari, Hrvati, Srbi, Čehi, Slovaki pa Avstriji so pokopani. Na pravom kraji leko vidimo spomenik tisim Slovencom, stere je fašizem bujo. Domanji arhitekt Darij Jagodic ga je naredo. Skrak spominjanja na obej bojni se z delom domanji kamnosekov leko srečamo.

se nut v njau spiščava. Ingleska rejč za tau klif gé. Najbole nam od toga leko kakša fotografija več povej.

Krūj iz kamna

Nabrežina za eno od najbolje

nej trbelo na nauvo delati, tadale so kamen v stari kamnolomaj vōsejkali. Kamen je skrak maurdja tisto, ka na kontinenti lejs pa cigeu znamenūjeta. Nabrežinski kamen trauje farb

Brežine eške Bršice, Babica pa Gradec delajo. Té Ojstri vrh više maurdja pa ne smejmo s tistim na Gorenjski vōminiti, steri je dosta višiši gé. Kak vse druge vekše pa menj-

Eške več pa je tisti, steri so v prvoj velkoj bojni spadnoli. Nej daleč vkraj od Nabrežin je graubišče sodakov iz te bojne napravlono. Tam v zemli je 1934 sodakov svoj slejgen daum najšlo. Od domanjoga kamna je velki literat Igo Gruden rad piso. Ranč v Nabrežini se je leta 1893 naraudo. Njegov mama Justina je iz držine bila, ka so kamen sekali. Svoj kamnolom so meli. Nej dosta falilo, ka bi Igo Gruden tō na cintori iz prve bojne svojo paut zgotovo. Leta 1916

sti so ga zaodili, v lager so ga odpelali, tam je zavolo vsega lagvoga že drugo paut kuman živi ostano. Leko povejmo, ka obej bojni je s cejlom svojim tejlom sprobo. Njegov domanja ves velko brigo za ram ma, v sterom se je naraudo. Cejlo kulturno življenje v njem inspiracijo najde.

Kak Igo Gruden pa drugi domanji lidge brezi Osmic so nej mogli živeti. Tau pa samo zatoga volo, ka Osmica tō za tradicijo vala. Neje tak stara, kak tau za sejkanje kamna leko povejmo. Nin od Marije Terezije es do nas séga, depa, ta tradicija se pidje pa gej tō. Od toga, ka Osmica znamenūje pa od kejc je vōprišla, drgauč kaj več povejmo, gda znauva na paut od inda v gnešnji čas staupimo.

(Kejp na 1. strani: Po Grudni mēnje SKD - Slovenko kulturno društvo - nosi. Nej trbej dvakrat prajti, ka njegvi kip na fotografiji je iz domanjoga kamna napravljeni. Ignacij Igo Gruden je leta 1948 v Ljubljani premino, kuman 55 lejt star je biu. Kak povedano, med njegvimi lidami tadale živé.)

je žmetno ranjeni biu, kuman je živi ostano. Dobro, ka je tak bilau, ka po tejm je vnauge pripovedjst pa pesmi napiso. Ovak pa na velke je študejro, po cejloj Evropi je ojdo, depa domanji

Miki Roš

KA SE JE DALO, KA JE MOGAUČE BILAU, VSE SMO NAREDILI

Predsednika Državne slovenske samouprave Karči Holecza sam prosila, aj ceněj, kak je funkcionirala tá krovna organizacija v leti 2023.

»Proto tauma, ka je zatok nej najbola léko leto bilau, smo s pejnazi bola slabše leko

potejm že samo baugše baude. Aj dobro leko vtjüper delamo, je prvo tau, aj mamó kontakte, aj se vse zgončejmo, aj vsakši leko tapovej, ka si brodi. Zatok pa vsikdar pravim tak števanovskoj ravnateljici Agici Holecz kak seničkoj ravnateljici Ildi Dončecz Treiber, kakoli je,

trike pa plina?

»Če gledamo elektriko, smo srečo meli, ka smo meli večletne pogodbe, tiste so nej dolapretekle pa so nam cejno nej mogli zdigniti. Plin (gáz), ka se je najbola zdignila cejna, smo pa hvala Baudji nej nójcali, zatok, ka v šaulaj pa vrtci z drvami nalagajo. Cejna drv se je tū zdignila, depa nej tak dosta, drügo pa tau, ka vlada/kormány tau razliko vsakšo leto vöpláčala tak seničkoj kak števanovskoj šauli. Eštje dobro, ka mamó taše lidi, steri znajo dobro nalagati, kak na Seniki Laszlo Žohar v Števanovci pa Rudi Nyirő.«

Zvöjn šaul kaše inštitucije držite gora ali pomagajte finančno?

»Slovenski radio pa Kūharjevo spominsko hišo. Če gledamo slovenski radio, en čas je ta tehnika dobra bëjla potějstím, ka je začno delati. Samo kak dejo lejta tak vsikdar trbej kaj menjavati, popravlati. Zdaj samo od té štiri lejta leko gončejm, ka sam dja predsednik, dostakrat sam mislo, tau že nej istina, ka vse se pokvari, vsikdar nika na nikoj přejde. Lani sem pravo Attili Bartakoviči, poslovnoma direktori, ka nika trbej naprajti, aj té radio vred leko spravimo. Na srečo smo zdaj dobėjli možnost prositi pejnaze pri gospodarskom razvojnem programu z Vogrskoga, tak so té dobėjli 20 milijonov, ka se je že v decembra vöpláčalo. Tau je trno velka pomauč. Zdaj leko delajo tehniko, optični kabel naredijo, tak nede trbelo té mikro oddajnikov, steri so vsikdar na nikoj přišli. Živo oddajo, ka že dugo gončejmo, tū leko naredijo. Državnoj slovenskoj samoupravi je fejs važen naš radio zatok, ka je tau ena taša medija, gdé se glas čöje, dobro, pri televiziji tū, depa bola narejdtja, tøj pa vsakši den več vör. V radioni dosta lüstva pripovejda v porabskoj rejči, ka je za nas najvejša pomauč. Radio mora biti, tau se ne sme

zgodėjti, ka bi radio zaprli. Vöjпам, ka tau leto se že vse napravi pa se vöpopravi, ka trbej. Pa čakamo, gda mo leko čüli žejvo oddajo. Če Porabje novine gledamo, se pod Slovensko zvezo držėjo, Državna slovenska samouprava bola finančno pomaga, ka več kak polonje ceringe se pokrija prejk nas. Dvej-trěj leta nazaj smo za novine tū leko več pejnaz dali, bola podprli.

Leko povejm, ka se več spra-

dolatjöpili. V več fazaj ga obnavlamo. Mamó en Interreg projekt, tøj smo tū uspešni bilěj, tak se 40 milijonov forintov leko pocera na tehniko, aj se zavrtėj, aj turisti leko poglednejo kak se mela redi. Napravi se turbina, vodno kolau, té veltje kolé, stere ženejo reménje, motor, tisti stari motor tū, steroga je po indašnjom leseni plin gnau. Več kak 300 milijonov forintov računamo dočas de vcejlak kreda. Ka za

Karči Holecz dela vsikdar z veseldjom.

gazdüvali kak pred trejmi-štirimi lejtí, tak mislim, ka se je dalo, ka je mogauče bilau, vse smo naredli. Dja tak mislim, ka je pri nas, pri Državnoj slovenskoj samoupravi najvejšo delo pa s tjim se moramo največ spravlati, so šaule. Tau je naša prihodnost, brezi tauga ne moramo zmišlavati nika nej. Leko mamó kašekoli plane, če nedo tisti generacij, stere do našo kulturo, naš materni dzejik tadale nesle, če se ga ne navčijo, ga nedo mogli prejkdati svojim mlajšom, té nejma smisla naprej gledati pa si zmišlavati. Leko povejm, ka šaulam je vejn tū lajnško leto bilau najžmetnejše, ka malo školnikov bilau, dosta je odėjšlo pa štja bola menje je tisti, steri znajo slovenštji. Vejmo, gde so šaule, vrtci, je dosta problemov, težav. Leko povejm, ka gda mamó té stanke pa občni zbor, polonja dnevni redov se s šaulami spravlja pa vsejm tistejm, ka se vcuj drži. Ka zidine mamó, smo leko obnavili, tak števanovska kak gorenjesenička šaula je normalno leko delala. Ka je mogauče bilau, smo pomagali šaulam, tak mislim, ka

aj me pozovejo, si vsedemo pa se zgončejmo. Pa rejsan je tak! Dja ne povejm tau, ka mi vsikdar gnako mnenje mamó, si gnako zmišlavamo, tau tū leko povejm, ka se dostakrat eštje trgamo tū. Depa ranč zatoga volo se dobro sporazmejmo, ka vsakši tapovej svoje. Tak mislim, ka s tejm leko največ pomagamo, če so problemi, te ji pomoremo rejšiti. Ranč vejn ne vejo, kašo srečo majo, ka se k nam držijo zatok, ka vejn tašna prošnja eštje nej bëjla, ka bi méj tau prajli, ka nej. Vsikdar smo na tejm, kak leko pomagamo, aj rejsan normalno leko delajo kak dvojezična šaula. Telko je tøj plus, sto tøj včej, mora slovenštji znati. Steri ne znajo, tisti dobėjo par lejt, ka se morajo navčiti. Eni napravijo, drüdji so 2-3 leta na šauli, gda dolapreteče rok, té tadale dejo v drügo šaulo. Tau je problem. Zvöjn tauga tak mislim, ka je dosta ležej delati na téj mali šaulaj, dosta bola pa več se leko spravljajo z mlajši, dostafele programov, izletov majo pa mlajši tū dosta pomauči dobėjo.«

Kak vas je pa dosegnila ceringa pauleg vekše cejne elek-

Predstavitvena vöra v števanovskoj šauli

vlamó s kulturov, več programov mamó, dostaveč vse delamo. Lani smo meli borovo gostüvanje, tau je fejs veltji program, Borovo gostüvanje na menšo smo v Szentendre tū notapokazali, Križno paut smo blagoslovėjli, ka poveže vse slovenstje vasi.«

Kak pa stodjíte s seničkim mlinom pa števanovsko ütöv, žganjarnov?

»Gda sem daubo tašne informacije, ka se mlin na Seniki odava, té sam si mislo, tau nej slobaudno njati pa nej bi bilau dobro, če bi ga stoj dolatjöpjo pa bi mlin nej funkcioniro kak mlin, litji nika drügo bi vönaredo s tauga. Pravo sem, tau je rejsan naša porabska vřednost, tau bi trbelo nikak obraniti, aj našo ostane. Te sam z lastnikom gončo, sva se pogajala, istina, ka brezi pejnaz, depa na konci sva se zatok zglējala. Na srečo se je v tau časi začno vögrstji gospodarstji razvojni program pa smo té s tej pejnaz leko te mlin

mlin potrošimo, tej pejnazdje nedejo s tauga, ka mamó za letni proračun za Državno slovensko samoupravo, za šaule, za redno delo. Tau nin nede falilo, tau plus dobėjmo, če bi mi nej prosili, bi drüdje narodnosti dobėje. V Števanovci smo pa, hvala Baudji, leko dolatjöpili žganjarno, üto za palinko vöžgati. Vsakši pravi, ka se najbaugša palinka v Števanovca delala, drügo pa tau, ka go trbej, lüstvo spitava, gda se opré, ka je indar vöžgana palinka nej taša. Zdaj vse potrebne dokumente spravlamó vcuj, vöjpamo, ka se sprtlejt že leko opre ena moderna zidina, gde do tikvin olau tū leko vödelali. Mi se s tejm nemo spravlati, litji vej vödamo. Za obnaviti valaun pejnaze, vöjpamo, ka leko dobėjmo od skupnoga Sklada za razvoj Porabja pa Prekmurja.« (Več v enoj naslejdnoj številki.)

*Klara Fodor
Foto DSS*

RAZGIBAJMO MOŽGANE

SKANDINAVSKA KRIŽANKA

					AVTOR: MATJAŽ HLADNIK	KROŽNO GIBANJE, CIRCULACIJA	LETEČA PRIPRAVA, KVADRO-KOPTER	PETA NAJVIŠJA GORA V HIMALAJI (8485 m)	PEVEC MOJZER	BOTER	ZAPOR	BAS KITARIST NOVAK
POMOČ ČARLI MAKALU ODMIKALČ O NEGA	ENIGMA	NEKDANJI PREDSEDNIK ZDA REAGAN	ŠKODLJIVA ŽUŽELKA, KI ŽIVI V ZEMLJI	KRŠKO ALOJZ IHAN								
NEKDANJA ZEMLJIŠKA KNJIGA												
POKRAJINA MED MURO IN RABO												
PEVKA SOKLIČ			6	NEKDANJI MOŽ TINE TURNER	NAROČNIK NA ABONMA							
NAMIZNI PRT				1	OMAKA			5				
KLOKO-TANJE												
NASLOV		7							2			

Končna rešitev:

1	2	3	4	5	6	7	2	8	6
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

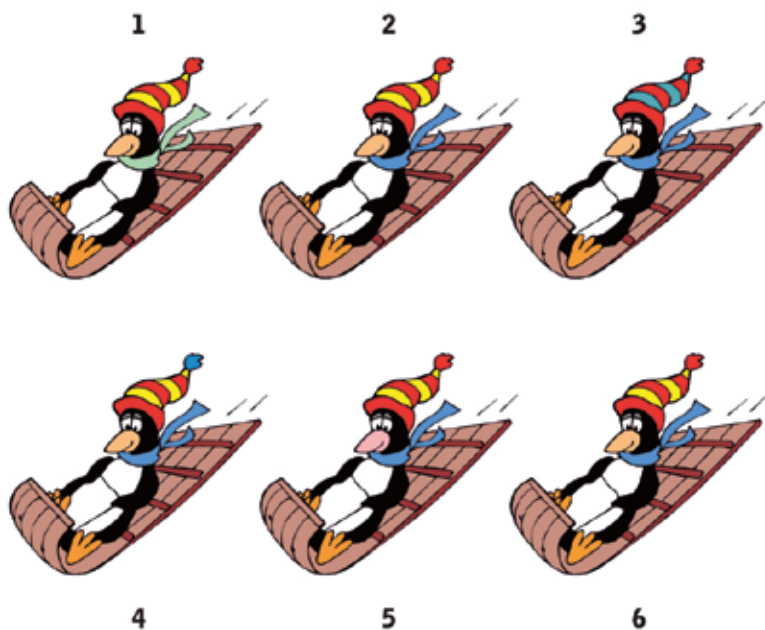
V četrtek 1. februara zrankoma v 6.48 si leko na televizijskem programu Duna TV poglednete nauvo oddajo Slovenski utrinkov. Če zamidite, bau oddaja na programi znauvič gnaki den zadvečerka v 13.25 na kanali Duna World.

Magazin leko kisnej vidite na internetnom atrejsi: <https://mediaklikk.hu/musor/slovenski-utrinki/>
Nutzakapčite tevene, mi vas čakamo!

TV SPORED

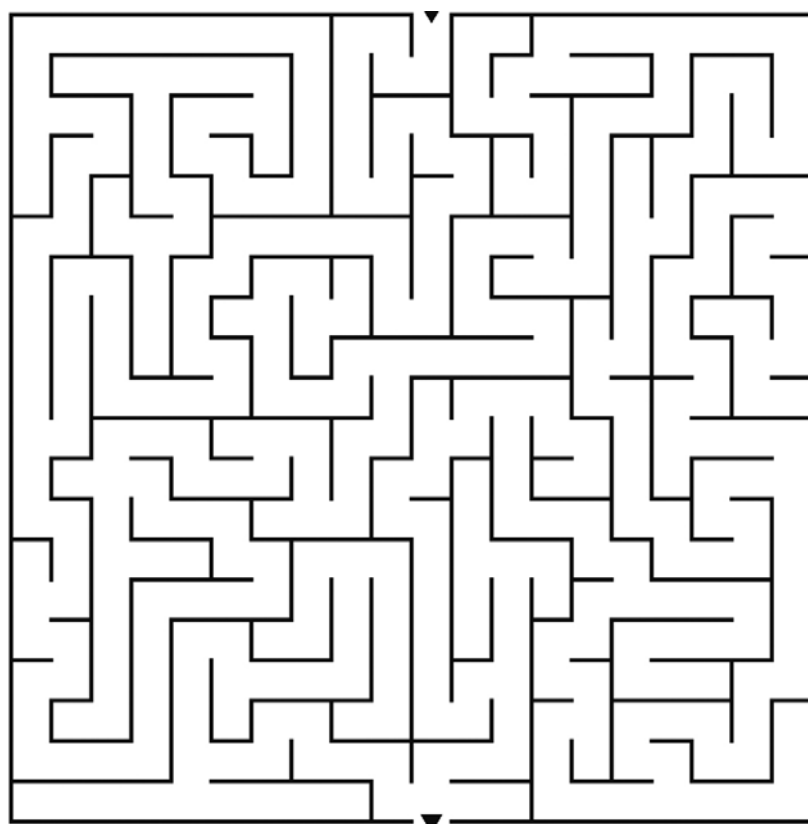
Na naslednji povezavi najdete pregleden spored TV Slovenija 1 in Slovenija 2 za izbran dan: <https://tvspored.delo.si/>

PINGVINI

Samo dve sličici sta si povsem enaki. Kateri dve?

LABIRINT

Vabilo

Zveza Slovencev na Madžarskem vas vabi na
SLOVENSKI PLES, ki bo

10. FEBRUARJA 2024, OD 19. URE NAPREJ,

**V HOTELU LIPA V MONOŠTRU.
ZA GLASBO BO POSKRBELO**

SKUPINA AVANTURA & LARISA SREŠ (SLOVENIJA)
Prosimo vas, da se do 2. februarja 2024 odločite za večerjo.

Izbirate lahko med dvema menijema:

A
Počasi pečeni svinjski medaljoni, dimljen cvetačni pire,
krompir na žaru s peteršiljem, zelenjava na žaru
Mousse iz bele čokolade, malinov žele, sladki drobljenci

B
Sous vide piščančji file, omaka iz kozjega sira,
karamelizirana korenasta zelenjava, jabolčni kroket

Mousse iz bele čokolade, malinov žele, sladki drobljenec

Vstopnina (skupaj z večerjo): 7.000 Ft

Prijave pričakujemo na telefonskih številkah: 00 36 94/383 060 in 00 36 30 937 0401
ali na e-naslovih: biserka.bajzek@gmail.com, fasching.lilla@gmail.com

Organizator:

NADALJEVALNI TEČAJ SLOVENSKEGA JEZIKA

Zveza Slovencev na Madžarskem organizira
NADALJEVALNI TEČAJ SLOVENSKEGA JEZIKA.

Tečaj bo februarja, marca, aprila in maja 2024,
enkrat tedensko po 2 uri (v večernih urah) v Slovenskem domu v Monoštru.
Tečaj bo brezplačen.

Tečaj se začne: **13. februar 2024**

Prijavite se lahko na e-naslovu:
biserka.bajzek@gmail.com, fasching.lilla@gmail.com

SZLOVÉN NYELVTANFOLYAM HALADÓKNAK

A Magyarországi Szlovének Szövetsége
SZLOVÉN NYELVTANFOLYAMOT indít haladók részére.

2024. február, március, április, május hónapokban,
heti 1 alkalommal 2 óra (az esti órákban) a Szlovének Házában Szentgotthárdon.

A tanfolyam ingyenes.

A tanfolyam kezdés időpontja: **2024. február 13.**

Jelentkezni lehet a következő email címen:
biserka.bajzek@gmail.com, fasching.lilla@gmail.com

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem
Izhaja vsak četrtek

Založnik
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Nikoletta Vajda-Nagy

Naslov založnika in uredništva
H-9970 Monošter/Szentgotthárd, Gardonyijeva ul. 1
T: 0036 94/380 767
E: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk
TOPnet, d. o. o.
Kupšinci 49d, 9000 Murska Sobota, Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Urad predsednika Vlade Madžarske, oddelek za
narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem
ter Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v
zamejstvu in po svetu.

Letna naročnina za Madžarsko 2.600 HUF,
za Slovenijo 22 EUR, za druge države 52 EUR oz. 52 USD.

Številka bančnega računa:
HU75 11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB

ŠTIPENDIJE ZA TEČAJE

- Jutranji tečaj na spletu – pomlad 2024
- Popoldanski tečaj na spletu – pomlad 2024

**ROK za štipendije:
1. februar 2024!**

več na:

slovinci.si

Tečaji
slovenščine

